

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
otsus
algtekst
15.11.2006
RT I 2006, 52, 386

Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006-2015 heakskiitmine

Vastu võetud 08.11.2006

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 5 lõike 1 punkti 1 alusel Riigikogu otsustab:

Kiita heaks juurdelisatud «Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006–2015».

Riigikogu esimees Toomas VAREK

EESTI KÕRGHARIDUSSTRATEEGIA AASTATEKS 2006–2015

LÄHTEKOHAD

Käesolev dokument määratleb Eesti kõrghariduse arengusuunad järgmiseks kümneks aastaks. Riigikogu heakskiidetud arengusuundadest juhinduvad oma edasises tegevuses Vabariigi Valitsus, ministeeriumid, kõrgkoolid ja üliõpilasorganisatsioonid. Strateegia väljatöötamisel on lähtutud järgmistest Eesti ja maailma kõrgharidust tänaseks kujundavatest teguritest ja arengusuundadest:

- 1. Kõrgharidus on universaalne haridustase.** Arenenud riikides omandab kõrghariduse üle 50 protsendi eagrupist, kõrgharidusega inimeste osakaalust elanikkonnas sõltub üha rohkem ühiskonna arengu- ja innovatsioonivõime.
- 2. Kvaliteet määrab eelistused.** Kõrgharidussektor toimib järjest enam üleilmse avatud haridusturu ja sellest johtuva konkurentsi tingimustes, hariduse kvaliteedist on saanud keskne konkurentsifaktor. Eesti huvides on pakkuda Euroopa kõrgharidusruumis konkurentsivõimelist kõrgharidust kõigis viljeldavates tegevussuundades, võrgudes rahvusvahelisele tippasemele peamistes tegevussuundades.
- 3. Õiglase juurdepääsu tagamine.** Kõigile võimekatele õppuritele luuakse võimalus kõrgkooli pääsemiseks nende elukohast, majandusoludest või erivajadustest sõltumata. Riigi ja avaliku sektori ülesanne on õiglase juurdepääsu tagamine, kus ainsaks valikukriteeriumiks võimekus ning valmisolek hariduse omandamiseks.
- 4. Õppurikeskne haridus.** Kõrghariduskorraldus muutub õppurikeskemaks – õppurite ootustest, vajadustest ja eelistustest on saanud kõrgharidussüsteemi nurgakivi. Informeerimise ja kutsenõustamise kaudu ühitatakse õppurite eelistused ühiskonna ja tööturu vajadustega.
- 5. Erasektori osalemine kulude katmisel.** Kõrgharidust käsitletakse nii avaliku kui erahüvena. Ka Euroopas suureneb kõrgharidussektori rahastamisel erasektori osakaal – (osalise) õppemaksu sisseviimise viiside ja vormide üle arutleb enamik riike, mitmetes on see realiseeritud.
- 6. Riiklik regulatsioon ja õppeasutuse autonoomia.** Kõrghariduse riikliku regulatsiooni instrumentidena kasutatakse riiklike kvaliteedinõuete kehtestamist ja kontrolli nende täitmise üle, samuti kõrghariduse riiklikku rahastamispoliitikat. Õppe- ja teadustöö sisulistes ja korralduslikes küsimustes on õppeasutused autonoomsed, vastutades nii oma ressursside kasutamise efektiivsuse kui tegevuse tulemuslikkuse eest.
- 7. Suurenevad ootused mitmekesistuvale kõrgharidussektorile.** Euroopa kõrgharidussektorile on suunatud tõsised ajaloolised ootused – just kõrgkoolid peavad olema Euroopa ajupotentsiaali aktiveerijad ja eestvedajad Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisel. Samas mitmekesistuvad õppeasutuste missioonid, tegevusvormid ning sihtrühmad.

EESMÄRGID

Eesti kõrgharidussektori eesmärgid järgmiseks kümnendiks on:

1. **Tagada meie kõrghariduse konkurentsivõimeline kvaliteet.** Kindlustada tuleb Eestis pakutava kõrghariduse rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline kvaliteet. Eesmärgiks on olukord, kus kõik Eesti kõrghariduslikud õppekavad on läbinud hindamise Euroopas tunnustatud akrediteerimisagentuuride poolt ning meie akadeemilise mobiilsuse tase ulatub Euroopa keskmiste näitajateni.

2. **Panna kõrgharidus teenima Eesti arenguhuvisid ja innovatsiooni.** Tuleb tagada Eesti majanduse ja ühiskonna arengu vajadusi üha enam arvestav õppe ja teadustöö suunitus. Eesmärk on kõigi oluliste ühiskonnapartnerite kaasamine kõrghariduse kavandamisse ja tegevusse, samuti kõrgharidussektori oluliselt tuntavam roll Eesti majandusliku ja sotsiaalse innovatsiooni/moderniseerumise eestvedajana ning Eesti loimijana Euroopa Liidu poliitilistesse, majanduslikesse ja sotsiaalsetesse võrgustikesse.

3. **Kindlustada Eesti vajadustele vastav kõrgkooliõppe maht.** Tuleb tagada Eesti ühiskonna vajadustele vastav kõrgkooliõppe maht, mis arvestab nii õppurite eelistusi kui tööturu vajadusi. Aastatel 2006–2008 tagatakse riiklikud koolitustellimuse kohad vähemalt 50 protsendile üldkeskhariduse omandanutele ning kümnele protsendile kutsekeskhariduse omandanutele. Eesmärgiks seatakse, et elukestva õppe erinevate vormidega oleks 2015. aastaks haaratud vähemalt 12,5 protsenti elanikkonnast.

4. **Kujundada Eesti kõrghariduse otstarbekas struktuur.** Tagada tuleb Eesti vajadusi ja ressursse arvestav õppesuundade/õppekavade pakkumine kõrgkoolide poolt. Eesmärgiks on selgem tööjaotus õppeasutuste vahel, akadeemilise ja rakenduskõrghariduse võrdväärne orienteerumine tööturu vajadustele ning õppekavade arvu vähendamine, samuti ühisõppekavade seadustamine ja realiseerimine.

5. **Tagada eestikeelse haridus- ja kultuuriruumi areng.** Tuleb kindlustada eestikeelse kõrgharidusliku õppe jätkumine ja areng Euroopa avatud haridusruumis. Eesmärk on, et kõigis õppesuundades saab eestikeelset kõrgharidust kõigil õppeastmetel.

6. **Edendada kõrghariduse sotsiaalset dimensiooni.** Õppurite sotsiaalsete garantiide süsteem peab tagama õiglase juurdepääsu kõrgharidusele ning pühendumise õpingutele. Tähelepanu tuleb pöörata üliõpilaste õppetööväliste tingimuste loomisele.

Strateegia elluviimise tagavad Riigikogu ja Vabariigi Valitsus seadusandluse, rahastamise ning konsultatiivse koostöö abil. Strateegia realiseerimine toimub koostöös peamiste partneritega, kelleks on avalik-õiguslikud ülikoolid, era- ja riiklikud kõrgkoolid, üliõpilasorganisatsioonid, kutseõppeasutused, tööandjad ning kolmanda sektori esindajad. Partnerite koostöö korraldamiseks moodustatakse kõrgharidusnõukoda.

TEGEVUSSUUNAD

Püstitatud eesmärkide saavutamiseks võtavad strateegia osapooled kohustuse suunata oma jõupingutused järgmisele neljale tegevusvaldkonnale:

1. Kõrghariduse parem seostamine ühiskonna ja õppurite ootuste ning tööturu vajadustega.
2. Kvaliteedikindlustuse tugevdamine.
3. Õppekavaarendus ja Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumine.
4. Uue rahastamisskeemi väljatöötamine ja rakendamine.

Tegevussuund 1: Kõrghariduse seostamine Eesti ühiskonna vajaduste ja tööturu ootustega

Eesmärgon Eesti arengu- ja innovatsioonihuvisid arvestava ning Eesti ressursi otstarbekalt kasutava rahvusliku kõrgharidussüsteemi kujundamine.

Tegevused:

1. Tööturu arengute paremaks arvestamiseks kõrghariduse mahtude ja struktuuri kujundamisel luuakse *analüüsi- ja prognoosisüsteem*, kus ametirühmade ja majandussektorite lõikes analüüsitakse arenguid tööturul, samuti kõrgkoolilõpetajate rakendumist majandussektori, ametirühma ja eriala lõikes. Õppeasutused kaasavad tööandjaid ja teisi partnereid asutuse strateegiakujundusse ning õppekavaarendusse.
2. Kujundatakse ühtsetel põhimõtetel toimiv riiklik *kutsenõustamissüsteem*, mis arvestab ühiskonna ja tööturu arenguid, võimaldab õppuritel leida oma huvidele ja võimetele sobivad õppekavad ning hõlbustab erialavalikut. Õpetajakoolituse õppekavadesse lisatakse karjääriõppe alased kursused ning luuakse õppemoodul põhikoolis töötavate karjäärinõustajate ettevalmistamiseks.
3. *Täiend- ja ümberõppelening* täiskasvanute tasemeõppele tagatakse juurdepääs vähemalt 12,5 protsendile 25–64-aastasest elanikkonnast. Selleks töötatakse välja riikliku toetuse põhimõtted täiskasvanute täienduskoolitusele. Töötatakse välja meetmed, mis võimaldavad õpingute ning töö ja pereelu ühitamist.
4. Riiklikult toetatakse kõrgkoolide innovatsioonialast tegevust, sh õppetöö seostamist teadus- ja arendustööga, uurimistulemuste juurutamist praktikasse ning õppeasutuste ja ettevõtete/erialaliitude koostööd.

5. Toetatakse *erivajadustega õppurite juurdepääsukõrgharidusele*, sh nii riiklike stipendiumide ja toetusrahade kui ka õppeasutuste poolsete soodustuste abil.
6. Töötatakse välja *õppetoetuste süsteemosaajaga õppivatele doktorantidele*.
7. Õppuritele, kes ei räägi eesti keelt emakeelena, võimaldatakse riigi toel kuni ühe lisa-aasta jooksul *eesti keele õpet*.
8. Noorte huvi suurendamiseks *loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia* valdkonna õpingute vastu käivitatakse meetmete kompleks, sh riiklike stipendiumide eraldamine, vastavate ainete pakkumine põhikoolides, gümnaasiumides ja kutseõppeasutustes valikainena, tehnika- ja noortemajade riiklik toetamine ning kõrgkoolipedagoogika koolitused selle valdkonna õppejõududele.
9. Riiklik koolitustellimus esitatakse regioonis asuvatele kõrgkoolidele, mis pakuvad tasemeõpet regiooni omapäraga seotud valdkondades, pakuvad arvestataval määral täiendõpet kõrgharidusega spetsialistidele, viivad ellu arendusprojekte regioonile olulistes valdkondades ning omavad kriitilist massi üliõpilasi.
10. Arendatakse edasi olemasolevaid regionaalseid *e-õppe keskusi*, kus on võimalik õppida e-ülikooli projektiga ja e-kutsekooli projektiga liitunud kõrgkoolide õppekavade alusel. Riiklikult tagatakse toetus haridustehnoloogidele ja e-õppe tuutoritele.
11. Pilootprojekti raames võimaldatakse noortele ligipääs rakenduskõrgharidusliku õppe õppekavadele põhihariduse järgsetelt kutsekeskhariduslikelt õppekavadelt ilma riigieksameid läbimata. Kogemuste analüüsi alusel otsustatakse, kas selline võimalus muuta reeglisk.
12. Kõrghariduses toimuvate arengute tagasisidestamiseks ning sektori põhjendatud arengusuundade kujundamiseks käivitatakse alates 2007. aastast rakendusplaani alusel haridusuuringute toetusmeetmed.

Hindamine

Tegevussuuna 1 arenguid hinnatakse järgmiste indikaatorite alusel: *kõrgharidusega inimeste osakaal elanikkonna hulgas, esmalõpetajate arv aastas, töötuse määr kõrgharidusega inimeste hulgas, kõrghariduslikku kvalifikatsiooni eeldavate ametikohtade vakantside arv, õpingute katkestajate osakaal, loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkondade lõpetajate osakaal, kõrgkoolide ja ettevõtete/erialaliituste koostööprojektide hulk, elukestvas õppes osaleva 25–64-aastase elanikkonna osakaal, haridusuuringute roll haridusotsuste kujundamisel.*

Tegevussuund 2: Kvaliteedikindlustus

Eesmärkon kujundada kaheosaline kvaliteedikindlustuse süsteem, mis sisaldab ühelt poolt õppeasutuste-sisest kvaliteedikindlustust ning teisalt riigipoolset kvaliteedinõuete kehtestamist ja kvaliteedijärelevat.

Tegevused:

1. Kõrgharidust saab omandada kõrgkoolides, kellel on vastavate haridustunnistuste väljaandmise õigus. Erandid sätestatakse seadusega. Kõrgkoolid jagunevad ülikoolideks, rakenduskõrgkoolideks ja ülikoolide hallatavateks kolledžiteks. Kõrgkoolide (ega teiste isikute ja asutuste) nimetus ei või olla eksitav nendes pakutava hariduse suhtes. Kutseõppeasutustes võib toimuda kolmandal tasemel lühikese tsükli õpe, mille lõpetamisel ei väljastata kõrghariduslikku diplomit.
2. Sõna *ülikool* võivad oma nimetuses kasutada institutsioonid, kellel on positiivselt evalveeritud teadusrühmad ning doktorioõppekavad vähemalt kahes õppevaldkonnas. Ülikooli kui institutsioonitüübi alla kuulub ka kitsamalt spetsialiseerunud kõrgkool, kus toimub positiivselt evalveeritud teadustöö vähemalt ühes õppevaldkonnas, kuid ta ei või oma nimetuses kasutada sõna *ülikool*.
3. Uuendatakse kõrgharidusstandard, milles sätestatakse nõuded kõrgkoolipidajale, kõrgkooli õpikeskkonnale, akadeemilisele personalile ja õppekavadele, samuti nõuded, mille täitmine võimaldab välja anda koolitusloa.
4. Ülikooliseaduses sätestatakse ülikoolide kvaliteedileppe põhipunktid, mis kehtestavad nõuded akadeemilistele ametikohtadele, õppekavadele ning akadeemilistele kraadidele, samuti sätestatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi poolne kvaliteedijärelevat korraldus.
5. Kõrghariduse pakkumisel püüeldakse kvaliteeti väärtustava ja otstarbeka tööjaotuse poole, milleks rakendatakse uue põlvkonna koolituslubade väljaandmist. Juba tegutsevatele kõrgkoolidele annab Vabariigi Valitsus Haridus- ja Teadusministeeriumi kvaliteedihindamisel põhineval ettepanekul esmase koolitusloa, mis annab kõrgkoolile õiguse väljastada riiklikult tunnustatud diplomeid. Haridus- ja Teadusministeerium lähtub kvaliteedihinnangus Eesti Kõrghariduse Akrediteerimiskeskuse juurde loodud valdkondlike ekspertkogude

soovitustest. Kõik juba tegutsevad kõrgkoolid peavad taotlema uued koolitusload hiljemalt 2008. aasta 1. septembriks.

6. Uue koolitusloa väljaandmise aluseks on õppeasutuse taotlus koos andmetega kõrgharidusstandardis esitatud nõuete täitmise kohta ning Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnang koolitusloa väljaandmise põhjendatusele/ otstarbekusele. Koolitusluba annab kõrgkoolile õiguse väljastada riiklikke haridust tõendavaid dokumente koolitusloal nimetatud õppesuundadesse kuuluvatel õppekavadel. Doktorioppekava koolitusloa andmise eelduseks on vastava teadusvaldkonna positiivne evalvatsioon.

7. Koolitusloa alusel registreerib Haridus- ja Teadusministeerium õppeasutuse vastava õppesuuna kõrgharidusstandardi nõuetele vastavad õppekavad.

8. Uutel õppesuundadel ja -astmetel õppe avamiseks (sh uue õppeasutuse loomiseks) taotleb õppeasutus luba Vabariigi Valitsuselt. Koolitusluba väljastatakse igale kõrgharidusõppe astmele eraldi.

9. Akrediteerimine muudetakse kõrgkooli tegevuse rahvusvaheliseks hindamiseks, kus võrreldakse kõrgkooli õppesuuna taset teiste samalaadsete kõrgkoolidega ning antakse õppeasutusele tagasisidet edasise arengu kavandamiseks. Akrediteerimine ei ole enam seotud diplomite riikliku tunnustamisega, vaid on suunatud õppe kvaliteedi järjepidevale parendusele.

10. Akrediteerimine toimub õppesuunapõhiselt ning on kohustuslik iga seitsme aasta järel. Ühe õppesuuna bakalaureuseõppe, magistriõppe ja rakenduskõrghariduslikke õppekavasid hinnatakse koos. Doktorioppekavade hindamine ühitatakse vastava teadussuuna evalveerimisega. Alates 2007. aastast käivitatakse paralleelselt õppesuunapõhise akrediteerimisega ka õppeasutuste kohustuslik institutsionaalne akrediteerimine.

11. Akrediteerimist korraldab Kõrghariduse Hindamise Nõukogu, kes lähtub oma tegevuses rahvusvaheliselt väljakujunenud põhimõtetest. Kõrghariduse Hindamise Nõukogu registreeritakse loodavas Euroopa Kõrghariduse Kvaliteedikindlustamise registris ning selle koosseisu laiendatakse kutseliitude ja üliõpilaste esindajatega.

12. Kõrghariduse Hindamise Nõukogu informeerib Haridus- ja Teadusministeeriumi akrediteerimise tulemustest. Negatiivsete akrediteerimistulemuste korral on Kõrghariduse Hindamise Nõukogul õigus teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepanek õppeasutuse vastava õppesuuna koolitusloa tühistamise algatamiseks.

13. Kõrvuti Kõrghariduse Hindamise Nõukoguga on kõrgkoolidel õigus kasutada ka teiste Euroopa Kõrghariduse Kvaliteedikindlustamise registris registreeritud akrediteerimisagentuuride teenuseid.

14. Kõigil Eesti kõrgkoolidel on kohustus käivitada kvaliteedikindlustuse süsteem, mis arvestab rahvusvahelisi häid tavasid. Vastav kohustus määratletakse ülikooliseaduses ja rakenduskõrgkooli seaduses. Kõrgkoolidel on õigus kehtestada kõrgemaid kvaliteedinõudeid, kui on sätestatud seaduses. 2007. aasta 1. septembriks luuakse Eesti Hariduse Infosüsteemis õppejõudude register, milles registreeritakse iga õppeasutusega seotud õppejõud.

15. Seaduses sätestatakse põhimõte, mille kohaselt erarakenduskõrgkoolid ja eraülikoolid tegutsevad Eestis juriidiliste isikute asutustena, kusjuures üks juriidiline isik võib pidada ühte kõrgkooli ning tal ei tohi olla teisi tegevusalasid peale kõrghariduse pakkumise ja sellega vahetult seotud tegevusalade (teadus- ja arendustegevus, kultuuritegevus vms).

Hindamine

Tegevussuuna 2 arenguid hinnatakse järgmiste indikaatorite alusel: *kvaliteedi välishindamise (sh akrediteerimine, järelevalve) protseduurid läbinud ning koolitusloaomandanud kõrgkoolide arv, rahvusvaheliselt tunnustatud akrediteerimisagentuuride poolt antud hinnangud Eesti kõrgkoolide õppetegevusele, nende kõrgkoolide ja õppesuundade osakaal, kus on käivitatud õppeasutuse-sisene süsteemne ja rahvusvahelisi tavasid arvestav kvaliteedikindlustuse süsteem.*

Tegevussuund 3: Õppekavaarendus ja rahvusvahelistumine

Eesmärgid. Õppekavaarenduse eesmärk on kompaktsemad õppekavad ning õppekavade arvu vähendamine, ühisõppekavade seadustamine ja realiseerimine, õppekavade (ka bakalaureuseõppe astme) orienteeritus tööturul oodatud pädevustele, eestikeelse kõrghariduse jätkusuutlikkuse tagamine. Rahvusvahelistumise eesmärk on Eesti kõrghariduse kvaliteedi ja rahvusvahelise usaldusväärsuse tõus, mis toimub üliõpilaste, õppejõudude ja teadurite mobiilsuse, kompetentsi sissetoomise ning ühisõppekavade arendamise teel.

Tegevused:

1. Kõik õppekavad varustatakse õpingute lõpetamiseks omandatavate pädevuste kirjeldusega. Väljundipõhiste õppekavade kujundamist toetab riik õppejõududele suunatud info ja koolitusega kaasaegse õppekavaarenduse, õpetamismeetodite ning pädevuste omandamise ja hindamise metoodika osas.

2. Iga õppekava (sh bakalaureuseõppe õppekava) peab kindlustama väljundi tööturule. Selleks laiendatakse muuhulgas praktika osatähtsust kõrghariduslikus õppes, toimub praktika selgem seostamine õppekava läbimisel

omandatavate pädevuste ja kvalifikatsiooniraamistikuga. Õppekavaarendusel (sh täiendõppes) arvestatakse rohkem kutsestandardeid ja perspektiivi edasiseks täiendõppeks.

3. Õppekavades suurendatakse üliõpilaste valikuvõimalusi ning toetatakse õpingute individualiseerimist, ergutatakse akadeemilist mobiilsust Eesti kõrgkoolide vahel, sh õppeasutuste vahelist ühisõppekavade kujundamist. Seadusandlusesse lülitatakse ühisõppekavasid ning ühiskraade ja -diplomeid võimaldavad sätted (aastal 2006).

4. Töötatakse välja ja rakendatakse põhimõtted varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamiseks (edaspidi *VÕTA*) õppekava täitmisel.

5. Töötatakse välja ja realiseeritakse Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise riiklik strateegia, mille raames toimub kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide (õppejõudude, tippspetsialistide) Eestisse toomine, meie õppejõudude ja üliõpilaste mobiilsuse toetamine, väliskõrgkoolidega koostöös väljatöötatud ühisõppekavade käivitamine, välisüliõpilaste Eestisse õppima tuleku toetamine.

6. Laiendatakse mitmekeelset doktoriõpet ning Eesti doktorantide osalemisvõimalusi rahvusvahelistes doktoriõppevõrgustikes. Juurutatakse skeem, kus iga Eesti ülikooli immatrikuleeritud doktorant peab õpingute ajal kuni ühe semestri õppima/töötama välismaal. Doktorandi lühiajalise välismaal õppimise kulud kaetakse ülikoolidele doktoriõppeks eraldatud vahenditest.

7. Toetatakse välisdoktorantide Eestisse õppima asumist, avades riikliku koolitustellimuse õppekohad välismaalastele võrdsetel tingimustel Eesti elanikega. Realiseeritakse järel doktorite süsteem, mis on avatud ka välismaalastele.

8. Analüüsitakse Kristjan Jaagu stipendiumiprogrammi seniseid tulemusi ning töötatakse välja selle programmi edasine maht ja korralduskeem.

9. Kooskõlas «Eesti keele arendamise strateegiaga (2004–2010)» toetatakse eestikeelsete kõrgkooliõpikute ja õppevahendite koostamist, käivitades sh Haridus- ja Teadusministeeriumi eestikeelsete kõrgkooliõpikute ja oskussõnastike programmid.

10. Erialase eesti keele oskuse parendamiseks lülitatakse õppekavadesse erialase eesti keele õpe vähemalt ühe ainepunkti mahus. Arendatakse eestikeelset õpitarkvara, toetatakse eestikeelsete õppevahendite koostamist.

Hindamine

Tegevussuuna 3 arenguid hinnatakse järgmiste indikaatorite alusel: *pädevuspõhiste õppekavade osakaal, VÕTA printsiipide rakendamise ulatus, korralisel ametikohal töötavate välisõppejõudude osakaal (2015. aastaks vähemalt kolm protsenti); välismaalastest doktorantide ja järel doktorite osakaal Eesti ülikoolides (2015. aastaks vähemalt kümme protsenti); vahetustudengite arv 2015. aastaks – 2000, sh EuroopaLiidu mobiilsusprogrammides; täisajaga Eesti kõrgkoolides õppivate välisüliõpilaste arv (2015. aastaks vähemalt 2000), ühisõppekavade osakaal.*

Tegevussuund 4: Rahastamissüsteemi uuendamine

Eesmärkon saavutada aastaks 2008 ühe üliõpilase kohta OECD maade suhtelise keskmisega võrreldav rahastamise tase, säilitades ühtlasi ligipääsu kõrgharidusele OECD riikidega võrreldavas mahus.

Tegevused:

1. Uuendatakse riikliku koolitustellimuse süsteem, minnes kõrgkoolide riigieelarvelisel rahastamisel üle kolmeaastastele tulemuslepingutele (alates 2008. aastast). Õppeasutustele tegevustoetuse andmisel arvestatakse õppe tulemuslikkust ja kvaliteeti, lõpetajate arvu ning Eesti vajadusi.

2. Riigieelarvelisi õppekohti luuakse kõrghariduse esimesel (sh bakalaureuseõppe) astmel vähemalt 50 protsendile üldkeskhariduse omandanutest, andes aastatel 2005–2008 võimaluse riiklike vahendite toel õpingute alustamiseks kõrghariduse esimesel astmel vähemalt 6300 noorele. Põhihariduse järgse kutsekeskhariduse ja rakenduskõrghariduse paremaks sidustamiseks eraldatakse vähemalt kümnele protsendile kutseõppeasutuste lõpetanutest tasuta õppekohad, eelistatult loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkonna rakenduskõrghariduslikele õppekavadele.

3. Aastani 2013 on kuni 50 protsenti doktoriõppe ja kümme protsenti teiste õppeastmete riiklikust koolitustellimusest õppesuuniti määramata (vaba) ning see eraldatakse otse ülikoolidele. Ülejäänud riikliku koolitustellimuse osas lähtutakse valdkondlike proportsioonide määramisel ühiskonna vajadustest, rahvusvahelistest arengutest ning õppekavade kvaliteedist. Lõpetatakse alakriitilise akadeemilise kompetentsi ja kvaliteediga dubleerivate õppekavade riiklik rahastamine.

4. Suurendatakse doktoriõppe riiklikku koolitustellimust ja järel doktorantuuri kohtade arvu, arvestades seejuures doktorikraadiga spetsialistide kasvava vajadusega väljaspool akadeemilist sektorit. 2015. aastaks on doktorikraadide kaitsmisel siht jõuda Euroopa Liidu keskmise kaitsmisefektiivsuseni ja vähemalt 300 kaitsmiseni aastas. Doktorantidele tehakse kättesaadavaks sotsiaalsed tagatised, mida ei kata õppetoetus (nt vanemahüvitis jm).

5. Jooksvateks investeeringuteks vajalikud vahendid planeeritakse alates 2007. aastast protsendina riiklikust koolitustellimusest ning lülitatakse õppeasutuste tegevustoetuste hulka. 2006. aastal valmistatakse rakendusplaani alusel ette kõrgkoolide infrastruktuuri kaasajastamiseks suunatud meetmed, mille mahuks planeeritakse ligikaudu 400 miljonit krooni aastas kümne aasta jooksul. Euroopa Regionaalarengu Fondi infrastruktuuri arendamise meetme kasutamisel tagatakse riiklik kaasfinantseerimine projektide puhul, kus kasusaajaks on avalik sektor.

6. Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu rahastatavate sihtsuunitlusega kõrgharidusmeetmete rahalist osakaalu hoitakse vahemikus 10–20 protsenti riigi kogukuludest kõrgharidusele (v.a tõukefondide ressursid).

7. Töötatakse välja teadusraamatukogude tegevuse toetamise ning andmebaaside, infosüsteemide ja e-õppe tarkvara ühissoetuste alused, et tagada hiljemalt 2008. aastaks riikliku toetuse kasv teadusraamatukogudele. Jätub riiklik toetus ülikoolide info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamiseks Tiigriülikooli raames ning rakenduskõrgkoolide toetus *e-kutsekooli* projekti raames.

8. Kõrghariduskulutuste selgemaks määratlemiseks viiakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest üle Sotsiaalministeeriumi eelarvesse arst-residentidega seotud kulutused, mis rahvusvahelises statistikas ei kuulu hariduskulutuste hulka.

9. Viiakse läbi erasektori poolt finantseeritavate hariduskulude analüüs ning töötatakse 2006. aasta jooksul välja erakapitali suuremat kaasamist tagavad ettepanekud. Analüüsitakse alternatiivsete rahastamismudelite võimalusi ja mõjusid teiste riikide näitel, töötatakse välja ettepanekud Eestile sobivaks lähenemiseks.

10. Üliõpilaste sotsiaal-majandusliku olukorra analüüsi põhjal töötatakse välja meetmed, mis kindlustavad õppuritele võrdsed võimalused ligipääsuks kõrgharidusele. Sotsiaalsete tagatiste süsteemi analüüsitakse komplekselt, hinnates sh avaliku sektori eelarvest rahastatava õppelaenu kustutamise otstarbekust.

Hindamine

Tegevussuuna 4 arenguid hinnatakse järgmiste indikaatorite alusel: *rahastamise tase üliõpilase kohta, erakapitali osakaal kõrghariduse rahastamisel, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise õpikeskkonnaga kõrgkoolide arv, ligipääs tänapäevasele teadusinfole.*

Strateegia rakendamine

1. Iga kahe aasta järel hindab Haridus- ja Teadusministeerium strateegias püstitatud eesmärkide suunas liikumist, koostades sellekohase ülevaate. Ülevaade arutatakse läbi partneritega, misjärel korrigeeritakse strateegias kavandatud tegevusi ja sihiseadeid.

2. Alates 2007. aastast käivitatakse koordineeritud meetmed haridusuuringute läbiviimiseks, mille raames toimub haridussektori võtmeprobleemide (ühiskonna vajadused, efektiivsus, juurdepääs, rahvusvaheline võrdlus) analüüs ning sellel põhinevate ettepanekute väljatöötamine strateegia korrigeerimiseks.